

Cours de tibétain - groupe lecture - leçon 32

Extrait de texte

Dans cet extrait, le soutra fait suite à la réponse donnée à la question précédente qui se demandait : comment doit-on considérer la production interdépendante ? Partant de l'affirmation que comprendre ou voir ce qu'est la production interdépendante c'est voir le réel, cet extrait définit ce qu'est ce réel.

Quant à la méthode, c'est toujours la même :

- s'entraîner à épeler
- ensuite s'entraîner à lire
- repérer les particules, les mots favoris et éléments connus du texte.
- repérer la structure du texte constituée de segments (mots et groupe de mots).
- voir comment le texte s'articule avec ces différents segments.

Feuille d'exercice et traduction française¹

གང་གིས་ཚུལ་འདི་འདྲ་བར་ཚོས་ལའང་རྟག་པ་དང་། རྟོག་མེད་པ་དང་། རྟོག་དང་བྲལ་བ་དང་། ཇི་ལྟ་བུ་ཉིད་
དང་། མ་ལོར་བ་དང་། མ་སྐྱེས་པ་དང་། མ་བྱུང་བ་དང་། མ་བྱས་པ་དང་། འདུས་མ་བྱས་པ་དང་། རྟོགས་པ་མེད་
པ་དང་། དམིགས་པ་མེད་པ་དང་། ཞི་བ་དང་། འཇིགས་པ་མེད་པ་དང་། མི་འཕྲོགས་པ་དང་། ཟད་པ་མེད་པ་
དང་། རྣམ་པར་ཞི་བ་མ་ཡིན་པའི་རང་བཞིན་དུ་མཐོང་བ་དེས་འཕགས་པའི་ཚོས་མངོན་པར་རྟོགས་ཏེ། ཡང་དག་
པའི་ཡེ་ཤེས་དང་ལྡན་པས་སླ་ན་མེད་པའི་ཚོས་ཀྱི་སྐྱེ་སངས་རྒྱས་མཐོང་ངོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །

Lequel (réel) est invariable རྟག་པ་, inanimé རྟོག་མེད་པ་, privé de vie རྟོག་དང་བྲལ་བ་, tel quel ཇི་
ལྟ་བུ་ཉིད་, sans défaut མ་ལོར་བ་, ni produit མ་སྐྱེས་པ་ ni manifesté མ་བྱུང་བ་, ni créé མ་བྱས་པ་ ni
composé འདུས་མ་བྱས་པ་, incessant རྟོགས་པ་མེད་པ་, inconcevable དམིགས་པ་མེད་པ་, tranquille ཞི་བ་,
impavide འཇིགས་པ་མེད་པ་, insaisissable མི་འཕྲོགས་པ་, inépuisable ཟད་པ་མེད་པ་² et par nature
jamais totalement apaisé རྣམ་པར་ཞི་བ་མ་ཡིན་པ་. Il réalise ainsi le sublime Dharma འཕགས་པའི་
ཚོས་ dans son évidence འཕགས་པའི་ཚོས་མངོན་པར་རྟོགས་, et l'on dit de lui qu'il voit le Bouddha
en son insurpassable Corps absolu སླ་ན་མེད་པའི་ཚོས་ཀྱི་སྐྱེ་ paré de la sagesse véritable ཡང་དག་
པའི་ཡེ་ཤེས་. »

¹ Texte français de Philippe Cornu, dans : « Le Sôutra du Diamant et autres sôutras de la Voie médiane [Philippe Cornu, Patrick Carré] », éditions Fayard.

² "Inépuisable" n'est pas présent dans la version utilisée par Philippe Cornu.

Analyse - structure

[གང་+གིས་] [ཚུལ་-འདི་འདྲ་བར་] [ཚོས་+ལ་+འང་] [རྟག་པ་+དང་] [སློག་མེད་པ་+དང་] |
 [སློག་+དང་+བྲལ་བ་]+དང་] | [རི་ལྟ་བུ་ཉིད་+དང་] | [མ་ཞོར་བ་+དང་] | [མ་སྐྱེས་པ་+དང་] | [མ་
 བྱུང་བ་+དང་] | [མ་བྱས་པ་+དང་] | [འདུས་མ་བྱས་པ་+དང་] | [ཐོགས་པ་མེད་པ་+དང་] | [དམིགས་
 པ་མེད་པ་+དང་] | [ཞི་བ་+དང་] | [འཇིགས་པ་མེད་པ་+དང་] | [མི་འསློགས་པ་+དང་] | [ཟད་པ་
 མེད་པ་+དང་] | [རྣམ་པ་+ར་+ཞི་བ་] | [མ་ཡིན་པ་+འི་+རང་བཞིན་+དུ་] | [མཐོང་བ་+དེས་] | [འཕགས་
 པ་+འི་+ཚོས་] | [མངོན་པ་+ར་+རྟོགས་+ཉེ] | [ཡང་དག་པ་+འི་+ཡེ་ཤེས་+དང་ལྡན་པ་+ས་] | [སྐྱེན་མེད་
 པ་+འི་+ཚོས་+ཀྱི་+སྐྱེ་ར་] | [སངས་རྒྱས་མཐོང་+ངོ་] | [ཞེས་གསུངས་+སོ་] |

Vocabulaire

Le vocabulaire est présenté en ordre d'apparition dans le texte.

གང་གིས་	qui que soit qui...
ཚུལ་	manière, façon
འདི་འདྲ་བ་	semble à cela
ཚོས་	dharma, phénomène
ལ་འང་	pour cela aussi
འང་ est une particule qui fait partie de trois particules : འང་ / ཡང་ / ཀྱང་ qui, globalement, ont le sens de : bien que, même si, aussi.	
རྟག་པ་	invariable, permanent
སློག་མེད་པ་	inanimé, sans principe vital
སློག་དང་བྲལ་བ་	privé de vie
རི་ལྟ་བུ་ཉིད་	tel quel
མ་ཞོར་བ་	sans défaut, sans faute
མ་སྐྱེས་པ་	non produit, non né
མ་བྱུང་བ་	non manifesté, non surgit
མ་བྱས་པ་	non créé

འདུས་མ་བྱས་པ་	non composé
ཇོགས་པ་མེད་པ་	incessant
དམིགས་པ་མེད་པ་	inconcevable
ཞི་བ་	tranquille
འཇིགས་པ་མེད་པ་	impavide
མི་འཕྲོགས་པ་	insaisissable
ཟད་པ་མེད་པ་	inépuisable
རྣམ་པར་ཞི་བ་	totalemment apaisé
མ་ཡིན་པ་	non être
རང་བཞིན་དུ་	naturellement (adverbe avec la particule དུ་)
མཐོང་བ་	voir
དེས་	cela (avec particule instrumentale)
འཕགས་པའི་ཚོས་	noble Dharma (avec génitif)
མངོན་པར་རྟོགས་པ་	claire réalisation
ཏི་	particule : connecteur, indique une suite, une définition
ཡང་དག་པ་	parfait, authentique
ཡི་ཤེས་	sagesse primordiale
དང་ལྡན་པ་	qui possède
སླ་ན་མེད་པ་	insurpassable
ཚོས་ཀྱི་སྐྱུ་	dharmakāya, corps de vacuité
ཞེས་	marque du discours rapporté
གསུངས་	dire, parler (honorifique)